

Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkond uue õppeaasta hakul

Margus Lember – Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna dekaan

Uus õppeaasta tõi Tartu Ülikoolile uue rektori neurokirurgiaprofessor Toomas Asseri. Rektori meeskonnas jätkavad Kristjan Vassil teadusprorektorina ja Erik Puura arendusprorektorina. Uus õppeprorektor on Aune Valk.

ÕPPETÖÖ

Möödunud aasta oli meditsiiniteaduste valdkonnale õppetöö vallas igati edukas. Suur rõõm oli saada Tartu Ülikooli õppekvaliteedi edendamise auhind palju tööd nõudnud arstiteaduse kuuenda kursuse kliinilise praktika väljatöötamise eest. See näitab, et arstiõppe praktika mahu suurendamine ja uue praktikasüsteemi väljaarendamine üheskoos üliõpilastega oli igati õige samm. Ühtlasi kinnitab see seika, et kõik uus on hästi unustatud vana. Paarkümmend aastat tagasi oligi just selline süsteem kasutuses, tõi küll, siis ainult Tartu piires. Tunnustust väärib kogu meeskond dotsent Sulev Haldre juhtimisel, õppeprodekaanina on kiiduväärselt panustanud professor Anti Kalda ja dotsent Tõnis Karki. Uue korraldusega suurendasime märgatavalt praktika mahtu ning kaasasime senisest enam praktikabaase kogu Eestist. Tallinna suurhaiglatele lisandusid ka teised kesk- ja üldhaiglad ning perearstipraksised. Praktikakorralduses toimusid muutused ka füsioteraapia õppekavades, kus suurendati praktika kogumahtu erialaste oskuste omandamiseks. Pikem praktika aitab üliõpilasel kinnistada ja rakendada teoreetilisi teadmisi ning annab parema ülevaate tulevases erialasest tööst.

Möödunud aastal toimusid arstiõppe kliinilise praktika juhendajatele esimest korda koolituspäevad, mis tõi kokku ligi 200 praktikajuhendajat eri haiglatest ja perearstikeskustest üle Eesti. Kokku toimus üksteist õppepäeva kuues Eesti linnas. Koolituste eesmärk oli muuta juhendajaid teadlikumaks juhendamisprotsessist ja enda rollist selles, et muuta seeläbi juhendamist läbimõeldumaks ja tõhusamaks. Kliinilise

praktika juhendajate toetamiseks anti trükisena välja ka juhendmaterjal.

Paremad praktikavõimalused said ka farmaatsiaüliõpilased. Nimelt alustas farmaatsia instituut koostööd Apotheka Tartu Raekoja apteegiga, kuhu loodi sobiv õpikeskkond proviisoriõppe tudengitele praktiliste oskuste omandamiseks. Koostöös soovitakse senisest paremini siduda akadeemilist ja praktilist farmaatsiat, et parandada apteegiteenuse kvaliteeti ning viia teadusmaailma saavutused kiiremini praktikasse.

Edukad olid ka mitu valdkonna täienduskoolituse programmi. 2017. aasta septembris algas proviisorite täienduskoolitus, mille eesmärk on anda kolme aasta jooksul farmatseutidele täiendusõpet, mis aitaks neil saavutada proviisoritaseme. 2018. aasta kevadel osales projektis „Arstid tagasi tervishoidu” 14 arsti, kes sooritasid praktika ja eksami ning kanti Terviseametis üldarstina registrisse. Sotsiaalministeeriumi rahastatud projekt võimaldas läbi viia vajaliku praktika koos juhendamisega ning teoreetilise täienduskursuse eksamiteks valmistumisel.

Uuest õppeaastast paranevad doktorantide tingimused. Tartu Ülikool hakkab maksma doktorantidele tulemusstipendiumi suurusega 400 eurot kuus. See lisandub riigi makstavale doktoranditoetusele ning aitab saajaprotsendiliselt õppekava täitvale doktorandile tagada uuel õppeaastal sissetulekuks 1060 eurot kuus. Tulemusstipendiumi maksmise eesmärk on võimaldada doktorantidel keskenduda täielikult õpingutele. Selle tulemusena ootab ülikool ka doktorioõppe lõpetamise tõhususe paranemist. Suureks eesmärgiks on seatud doktorandi staatuse muutumine nooremteaduriks koos sellest tuleneva töötasu ja sotsiaalsete tagatistega.

Koostöös Sotsiaalministeeriumiga saime tõsta arst-residentide brutopalgat ligi 2000 euroni kuus. Samuti suurenes residentide juhendamise tasu. Sellest aasta suvest

Margus Lember

on tagatud ravikindlustuskaitse kõigile tähtajalise töölepinguga tööpraktikat sooritavatele arst-residentidele, sõltumata nende töölepingu pikkusest. Lisaks on plaanis võimaldada tulevikus residentidel läbida residentuuri osakoormusega. Sel juhul oleks residentidel võimalik töötada 40 tunni asemel 20 tundi nädalas, mis muudab residentuuri läbimise paindlikumaks. Osakoormust saaksid võtta residendid, kes on alla 3-aastase või puudega lapse vanemad või doktorandid, ning see oleks rakendatav erialadel, kus väljaõppe ja töö iseloom seda võimaldaksid. Paraku ei saa arsti väljaõpe olla lihtsam kui tulevane töö. On väga oluline harjuda arsti elukutse juurde käiva töökoormusega, nii on tulevikus lihtsam. Sarnaselt eelmise õppeaastaga jätkuvad ka sel aastal meditsiiniteaduste valdkonna residentuuriprogrammide välishindamised, et tagada programmide vastavus rahvusvahelistele nõuetele ja kvaliteedistandarditele.

Möödunud aastal sai positiivse akrediteeringu anestesioloogia ja intensiivravi residentuuriprogramm. Esitatud raport kiitis anestesioloogia ja intensiivravi residentuuriprogrammi struktureeritust ning kliinikumi anestesioloogia osakonna juhtimist, õppeprogrammi põhjalikkust ning juhendajate kompetentsust. Välishindajad kirjutasid, et osakond mõjus neile ühe suure perena, kus paistis silma inimeste motiveeritus, üksteise toetamine ning uhkus osakonna üle. Edasiste soovitusena töid hindajad välja teadustöö veelgi suuremat tähtsustamist, õppeprotsessis logiraamatute kasutamist, ravijuhendite arendamist ning residentide senisest enamast kaasamist patsientide operatsioonieelsesesse hindamisse ning akuutse valu ravimisse. Riiklikul tasandil toodi olulisena välja vajadus pikendada erialaõpet praeguselt neljalt aastalt viiele.

Tartu Ülikooli sporditeaduste ja füsioteraapia instituudi liikumislabori eestvedamisel toimuva laste liikumisaktiivsuse suurendamise programm „Liikuma kutsuv kool” on jõudnud teetähiseni – alates 2016. aastast toimiv pilootprojekt on muutumas katsetuste ja koosloome etapist koolikultuuri üheks osaks. Kolme aasta jooksul on kümne pilootkooliga järele proovitud hulk innovaatilisi lahendusi. Nüüdseks on programmiga liitunud juba 40 kooli.

Traditsiooniks on saanud, et üliõpilaste tagasiside põhjal valib ülikool aasta õppejõude. Meditsiiniteaduste valdkonna 2017.

aasta parimaks õppejõuks valiti kirurgiliste haiguste dotsent Margot Peetsalu. Aasta programmijuhina tunnustati valdkonnast bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekava „Proviisor“ programmijuhti farmakognoosiaprofessor Ain Raali. Jätkus hea õpetamise grantide programm, 2018. aastal said need treeninguteaduse professor Jaak Jürimäe, farmatseutilise tehnoloogia dotsent Urve Paaver ja farmakoloog dotsent Miriam Ann Hickey.

2018/19. õppeaastal alustab valdkonnas 463 uut üliõpilast ja 150 resident, sh 32 uut doktoranti. Vastuvõtt meie erialadele on olnud väga tihe ja võib röömu tunda, et õppekohad on täidetud parimate kandidaatidega. Kokku õpib uuel õppeaastal valdkonnas 2110 üliõpilast ja 665 resident.

TEADUSTÖÖ

Arstiteaduse riiklik rahastamine on jätkuvalt problemaatiline, sellele on pühendatud ka käesoleva Eesti Arsti juhtkiri. Riigivõimu kõrge esindaja ütles suvel, et Tartu Ülikool ja Tartu arstid peaksid olema optimistlikumad. Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkond panustab palju, et optimismiks enam põhjust oleks, ja püüab omalt poolt seda riigi ülesannet parimal viisil täita. Olgu alljärgnevalt toodud valik meie inimeste tublidusest ja saavutustest viimase õppeaasta jooksul.

Meie arstiteadlased osalesid rahvusvahelise ortopeede ühendava HypOrth konsortsiumi töös, mille tulemusena arendati välja uudsed ortopeediliste liigeseasendusproteeside materjalid, mis vähendavad patsientidel tulevikus operatsioonijärgset infektsiooniriski ja implantaadi irdumise tõenäosust. Meie teadlaste enam kui 20 aastat kestnud teadustöö tulemusena on jõudnud Eesti apteekidesse piimhappebakter ME-3, mis on saanud viimase 15 aasta jooksul tuntuks kui Tere piimatoodetesse lisatud Helluse bakter. Meie teadlased töid Eestisse maineka grandil laialt levinud nahahaiguse tekkepõhjuste uurimiseks, et laboriuuringute abil leida üha sagedamini esineva atoopilise dermatiidi tekkimise põhjuseid. Teadusnõukogu tunnustas meie teadlast Tambet Teesalu, toetades tema teadustööd targa vähiravimi leidmiseks.

Olulisel kohal on meie jätkuv panustamine meditsiini kvaliteedi arendamisse. Möödunud õppeaastal sõlmisime Eesti Haigekassaga lepingu, mis annab suurema

rolli ja vastutuse ülikoolile ravijuhendite väljatöötamises ning ravijuhendite nõukoja töös. Kvaliteediindikaatoritega töö on samuti selline, kus peamised teadmised-oskused on meie valdkonna kolleegidel.

Tartu Ülikool tõsis farmaatsia- ja farma-koloogiateaduste alal mainekas Shanghai edetabelis esimest korda viiekümne parima sekka. Riikliku teaduspreemiaga tunnustati anestesioloogia ja intensiivravi professorit Joel Starkopfi ning anestesioloogia ja intensiivravi teadurit Annika Reintam Blaserit teadus- ja arendustöö tsükli „Kõhuõõnesise rõhu tõus ja seedetrakti puudulikkus intensiivravi haigetel” eest. Riiklike aumärkidega tunnustati emeriitdotsent Anne Ormissoni ja kirurgiliste haiguste dotsenti Margot Peetsalu. L'Oréali Baltikumi stipendiumiprogrammi „For Women in Science“ raames pälvis ainsa eestlasena stipendiumi farmaatsia vanemteadur Karin Kogermann.

11.–12. oktoobrini tähistasime arstiteaduskonna 386. aastapäeva. Aastapäeva tähistamine algas teaduskonverentsiga, kus valdkonna teadurid, õppejõud, üliõpilased, doktorandid jt tutvustasid viimase aasta teadusuuringute tulemusi. Toimus ka teemakonverents „Tervisevaldkonna teaduse ja innovatsiooni strateegia hetke seis ja tulevik”.

TÖÖTAJAD JA TARISTU

2018. aasta alguses töötas meditsiiniteaduste valdkonnas 609 inimest 438 täistöökojal. Sellest kõige suurema osa ehk 297 töötajat moodustavad õppejõud. Teadustöötajaid on 149. Eelmisel õppeaastal valiti valdkonnas kolm uut professorit, kelleks on kliinilise genoomika ja personaalmeditsiini professor Alireza Fazeli, ortopeediaprofessor Aare Märtsen ja kirurgiaprofessor Urmas Lepner. Õendusteaduse külalisprofessoriks on tulnud Mari Kangasniemi.

Aastavahetuseks on valmimas uus Ujula tänava spordihoone juurdeehitus spor-

diteaduste ja füsioteraapia instituudile. Programmi „Institutsionaalne arendusprogramm teadus- ja arendusasutustele ja kõrgkoolidele” (ASTRA) raames oleme saamas nüüdisaegset sisseaset teaduslaboritele ja õppeinfrastruktuuri süsteemi parandamiseks. Valmimas on simulatsioonikeskus, mis annab tudengitele juurde uusi võimalusi praktiliste oskuste harjutamiseks. Lähemale on jõudnud ka hambaarstiteaduse instituudi ning peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituudi ruumide väljaehitamine.

Rahvusvahelises koostöös on Tartu Ülikooli prioriteet ühistöö nelja väljapaistva ülikooli võrgustikuga, kuhu kuuluvad Uppsala, Gröningeni, Genti ja Göttingeni ülikool, panustamine Euroopa teadusmahukate ülikoolide võrgustikku The Guild ning samuti kahepoolsete suhete arendamine erinevate teaduskeskustega. Kevadel ühines meie valdkond Aasia meditsiinihariduse võrgustikuga BRIMEA (The Belt & Road International Medical Education Alliance) Hiinas. Augusti lõpus korraldasime suvekooli Indiast pärit tudengitele arstiteaduses ja füsioteraapias.

Kindlasti oli valdkonna jaoks oluline sündmus sel sügisel Tartu Ülikooli Kliinikumis tööle asuva uue juhatuse valimine. Minult on küsitud, kas viimaste aastate oluline lähenemine meditsiiniteaduste valdkonna ja kliinikumi vahel jätkub. Vaid tihedas koostöös suudab meie valdkond ning haigla olla oma ülesannete kõrgusel ning loodan, et see on nii ka edaspidi. Ajastu nõudest tulenevalt peame enam panustama koostööle kõigi haiglate ja baasidega, eeskätt suurimatega, lisaks Tartu Ülikooli Kliinikumile ka Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja Ida-Tallinna Keskhaiglaga. Eesti suurust arvestades on siin jätkuvalt ruumi vaid ühele arstiteaduskonnale ning õpetuseks ja teaduseks vajalik haiglate ning praksiste võrgustik peab kaasama eri vormides kõiki institutsioone.